

Jakiej Unii chcą Polacy?

Przedruk i rozpowszechnianie
tej publikacji **w całości** dozwolone
wyłącznie za zgodą CBOS.
Wykorzystanie **fragmentów**
oraz danych empirycznych
wymaga podania źródła

20 lat
Fundacji **CBOS**
1997–2017

20 lat Fundacji CBOS 1997–2017

Od 11 kwietnia 1997 r., od wejścia w życie ustawy z dnia 20 lutego 1997 r. o fundacji Centrum Badania Opinii Społecznej, **CBOS DZIAŁA JAKO FUNDACJA.**

Dwadzieścia lat w życiu politycznym, społecznym i w życiu fundacji to dużo. Wiele się przez ten czas zdarzyło.

CBOS ZREALIZOWAŁ

836
badań

REZULTATY BADAŃ STATUTOWYCH UDOSTĘPNILIŚMY
SPOŁECZEŃSTWU, MEDIOM, INSTYTUCJOM PUBLICZNYM
I ORGANOM PAŃSTWOWYM W POSTACI

3735
komunikatów

PRACOWAŁO DLA NAS

3600
ankieterów

PRZEBADALIŚMY PONAD

1 000 000
respondentów

Naszym czytelnikom, naszym respondentom i sobie życzymy kolejnych lat owocnych i inspirujących badań, upowszechniania płynącej z nich wiedzy o społeczeństwie, a także popularyzacji dorobku fundacji CBOS.

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl> (48 22) 629 35 69

Spis treści

Poparcie dla integracji europejskiej – trendy	2
Preferowany kierunek zmian w UE a postrzegana polityka PiS.....	4
Poparcie dla wprowadzenia euro w Polsce	10
W jakich sprawach powinna decydować Unia Europejska, a w jakich każde państwo członkowskie samodzielnie?	14
Zdolność UE do działania <i>versus</i> ochrona niezależności państw członkowskich ...	16

W ostatnim okresie po raz kolejny powróciła do debaty publicznej kwestia przyszłości Unii Europejskiej. Refleksji na ten temat sprzyja niedawna 60. rocznica podpisania Traktatów rzymskich, ale przede wszystkim wyzwania stojące przed Unią, związane m.in. z kryzysem w strefie euro, kryzysem migracyjnym oraz Brexitem. Pokazały one, jak bardzo kraje unijne różnią się między sobą i jak, niekiedy odmiennie, definiują swoje interesy. Przed szczytem Rady Europejskiej w Rzymie Komisja Europejska opublikowała *Białą księgę w sprawie przyszłości Europy*, zawierającą pięć możliwych scenariuszy rozwoju sytuacji w UE do roku 2025. Wśród nich bodaj najwięcej obaw wzbudza w Polsce realizacja scenariusza zakładającego przyspieszenie integracji zainteresowanych krajów w wybranych dziedzinach, prowadząca do rozwoju Europy dwóch lub kilku prędkości i w konsekwencji mogąca zagrozić europejskiej spójności poprzez podział Europy na tzw. twarde jądro i, pozbawione wpływu na kierunek działań UE, peryferie. Za rozwojem zróżnicowanej współpracy opowiedzieli się na nieformalnym szczycie w Wersalu przywódcy Francji, Niemiec, Włoch i Hiszpanii. O takiej możliwości przypomina też przyjęta w Rzymie deklaracja: „Będziemy działać wspólnie – w zależności od potrzeb w różnym tempie i z różnym nasileniem – podążając jednocześnie w tym samym kierunku, tak jak czyniliśmy to w przeszłości, zgodnie z Traktatami, nie odmawiając tym, którzy zechcą przyłączyć się później”¹.

Kwestie dotyczące przyszłości Unii Europejskiej i przyszłości Polski w Unii były przedmiotem naszego kwietniowego badania².

¹ Deklaracja rzymska dostępna na stronie: <http://www.consilium.europa.eu/pl/press/press-releases/2017/03/25-rome-declaration/>

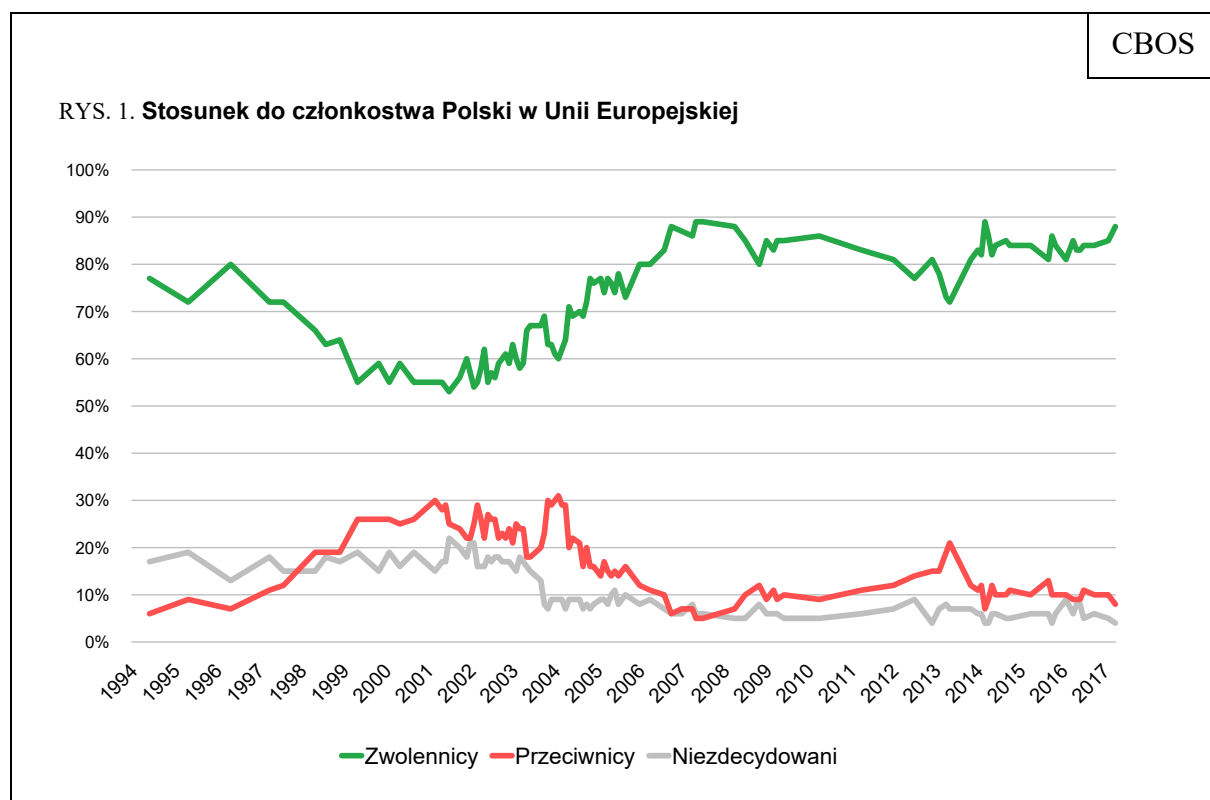
² Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (323) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 30 marca – 6 kwietnia 2017 roku na liczącej 1075 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

POPARCIE DLA INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ – TRENDY

Společne poparcie dla członkostwa Polski w Unii Europejskiej jest najwyższe od marca 2014 roku. Do jego zwolenników zalicza się obecnie 88% dorosłych Polaków, a tylko 8% stanowią przeciwnicy przynależności naszego kraju do UE.

Tabela 1

Stosunek do członkostwa Polski w UE	Wskazania respondentów według terminów badań																	
	2014						2015					2016					2017	
	III	IV	V	VI	IX	X	IV	IX	X	XI	II	IV	V	VI	VII	X	II	IV
	w procentach																	
Zwolennicy	89	86	82	84	85	84	84	81	86	84	81	85	83	83	84	84	85	88
Przeciwnicy	7	9	12	10	10	11	10	13	10	10	10	9	9	9	11	10	10	8
Niezdecydowani	4	4	6	6	5	5	6	6	4	6	9	6	8	8	5	6	5	4

Zwolennicy członkostwa Polski w UE dominują we wszystkich grupach społeczno-demograficznych. Stosunkowo najwięcej przeciwników przynależności do UE jest wśród ludzi młodych – od 18 do 24 roku życia (22%).

Aprobatę członkostwa w UE deklarują sympatycy wszystkich ugrupowań cieszących się obecnie największym poparciem społecznym. Najbardziej jednoznacznie pronijni są wyborcy PO i Nowoczesnej Ryszarda Petru.

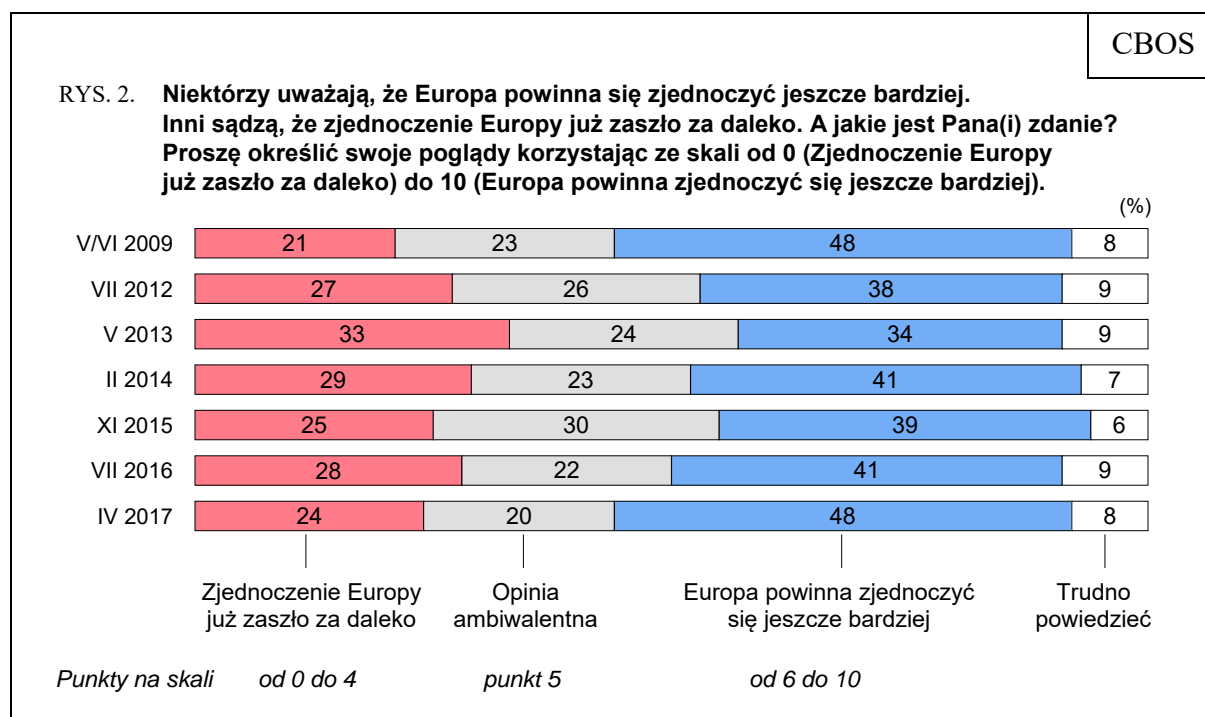
Tabela 2

Potencjalne elektoraty*	Stosunek do członkostwa Polski w UE		
	zwolennicy	przeciwnicy	niezdecydowani
	w procentach		
Nowoczesna Ryszarda Petru**	98	2	0
PO	97	1	2
PiS (wraz z SP i PR)	86	10	4
Kukiz'15	82	10	8

* Określone na podstawie deklaracji głosowania w ewentualnych wyborach parlamentarnych

** Dane dotyczące zwolenników tej partii należy interpretować ostrożnie ze względu na niewielką ich liczebność w badanej próbie

O ile potrzeba przynależności Polski do Unii Europejskiej nigdy nie była kwestionowana w polskim społeczeństwie, o tyle kontrowersje budziła kwestia rozwoju integracji europejskiej. Do zwątpienia w projekt dalszego pogłębiania integracji przyczynił się kryzys w strefie euro – od roku 2009 do 2013 przybywało w Polsce głosów, że zjednoczenie Europy zaszło już za daleko. W 2014 roku za sprawą wydarzeń na Ukrainie i wzrostu poczucia zagrożenia dla bezpieczeństwa międzynarodowego ten trend się odwrócił – idea dalszego zacieśniania integracji europejskiej ponownie zyskała na atrakcyjności. Obecnie poparcie dla pogłębiania integracji europejskiej jest największe od 2009 roku. Tak jak wówczas, niemal połowa badanych (48%) uważa, że Europa powinna się zjednoczyć jeszcze bardziej. Przekonanie o zbyt daleko idącej integracji wyraża o połowę mniej osób (24%).

Stosunek do rozwoju integracji europejskiej różnicuje przede wszystkim wiek. Poczucie, że zjednoczenie Europy zaszło już za daleko, najczęściej mają ludzie młodzi – od 18 do 24 roku życia (37% wobec 42% popierających dalszą integrację).

Istotne znaczenie mają także deklarowane poglądy polityczne. Przekonaniu o potrzebie dalszej integracji sprzyja lewicowa orientacja polityczna (wyraża je 62% zwolenników lewicy). W potencjalnych elektoratach za zacieśnianiem integracji najczęściej opowiadają się sympatycy Nowoczesnej oraz PO, zdecydowanie bardziej wstrzeźliwi są wyborcy PiS oraz ruchu Kukiz'15.

Tabela 3

Potencjalne elektoraty*	Niektórzy uważają, że Europa powinna się zjednoczyć jeszcze bardziej. Inni sądzą, że zjednoczenie Europy już zaszło za daleko. A jakie jest Pana(i) zdanie?			
	Zjednoczenie Europy już zaszło za daleko	Opinia ambiwalentna	Europa powinna zjednoczyć się jeszcze bardziej	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Kukiz'15	32	23	33	12
PiS (wraz z SP i PR)	29	20	41	10
PO	11	18	67	4
Nowoczesna Ryszarda Petru**	13	17	70	0

* Określone na podstawie deklaracji głosowania w ewentualnych wyborach parlamentarnych

** Dane dotyczące zwolenników tej partii należy interpretować ostrożnie ze względu na niewielką ich liczebność w badanej próbie

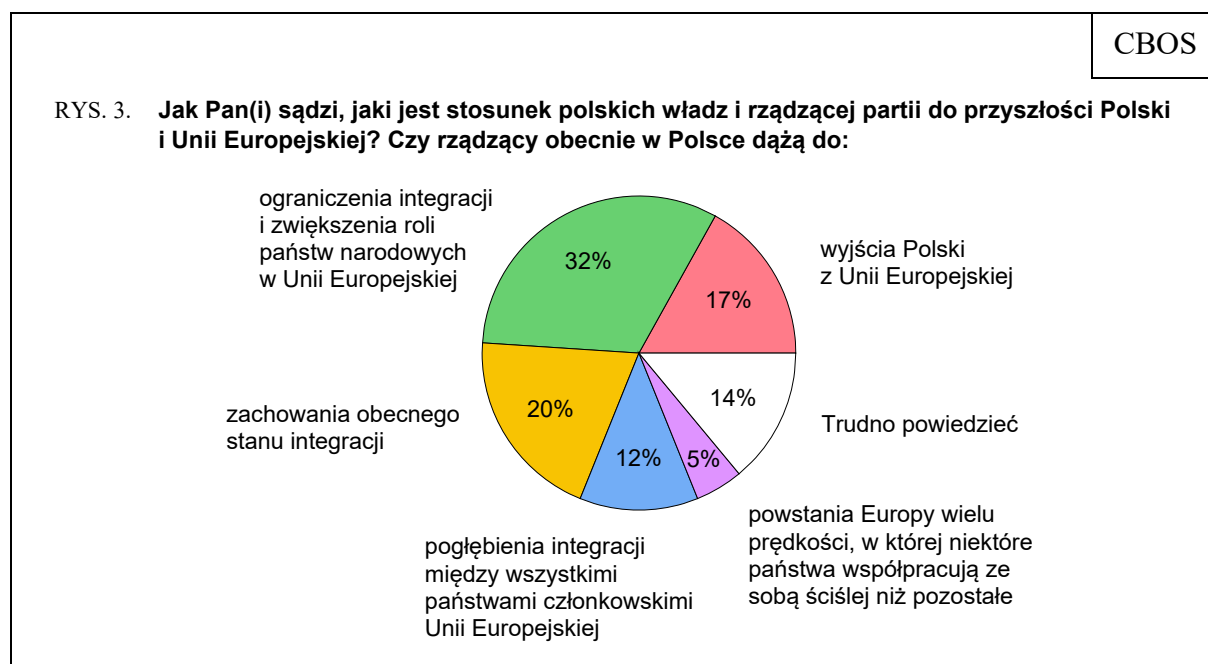
PREFEROWANY KIERUNEK ZMIAN W UE A POSTRZEGANA POLITYKA PiS

Po szczycie w Brukseli, na którym premier Polski (zobligowana do tego przez Komitet polityczny PiS) wbrew stanowisku pozostałych państw członkowskich próbowała zablokować ponowny wybór Donalda Tuska na przewodniczącego Rady Europejskiej, wzmogły się zarzuty, że rządząca partia chce wyprowadzić nasz kraj z UE, niekoniecznie w sposób intencjonalny i świadomy, ale poprzez działania prowadzące do izolacji Polski w Europie. Politycy PiS odpierają te zarzuty. Ich zdaniem Unia Europejska potrzebuje reformy, idącej w kierunku zwiększenia podmiotowości państw członkowskich i demokratycznej kontroli w UE. W programie PiS z 2014 roku znalazło się hasło powrotu Europy do korzeni jej integracji, czytamy w nim m.in., że „odpowiedzią na problemy integracji europejskiej nie jest więcej integracji, czyli więcej centralizacji, ale więcej wolności i solidarności w Europie”³.

³ Program PiS 2014 dostępny na stronie <http://pis.org.pl/dokumenty>

Jednocześnie politycy PiS są zdecydowanie przeciwni powstaniu Europy wielu prędkości, która – jak przewiduje Jarosław Kaczyński – prowadzi do rozbitcia Unii Europejskiej i *de facto* do jej likwidacji⁴.

Prawo i Sprawiedliwość postrzegane jest jako ugrupowanie zmierzające raczej do zahamowania integracji europejskiej niż do jej pogłębienia. W ocenie największej części badanych (32%) partia rządząca dąży do ograniczenia integracji i zwiększenia roli państw narodowych w Unii Europejskiej. Co piąty ankietowany (20%) sądzi, że celem PiS jest zachowanie obecnego stanu integracji. Przekonanie, że rządząca partia dąży do wyjścia Polski z UE, mimo zapewnień polityków PiS, także nie jest odosobnione – wyraża je 17% badanych. Co ósmy respondent (12%) dostrzega w działaniach PiS chęć pogłębienia integracji państw członkowskich. Tylko nieliczni (5%) sądzą, że PiS dąży do powstania Europy wielu prędkości, w której niektóre państwa współpracują ze sobą ściślej niż pozostałe.

Postrzeganie wspieranej przez PiS wizji przyszłości Polski i Unii Europejskiej zależy w głównej mierze od orientacji politycznej i partyjnej. Wprawdzie zarówno osoby identyfikujące się z lewicą, jak i zwolennicy prawicy najczęściej dostrzegają w polityce PiS dążenie do ograniczenia integracji i zwiększenia roli państw narodowych, jednak prawie

⁴ Omówienie wywiadu Jarosława Kaczyńskiego dla PAP, PR i TVP z dn. 8 lutego br. dostępne na stronie: <http://www.pap.pl/aktualnosci/news,800315,kaczynski-we-wszystkich-znaczących-najbliższych-sprawach-w-ue-będziemy-mieli-jasne-stanowisko.html>

co trzeci respondent określający swoje poglądy polityczne jako lewicowe (31%) zarzuca rządzącej partii chęć wyprowadzenia Polski z Unii, podczas gdy badani o orientacji prawicowej częściej niż przeciętnie (19%) twierdzą, że PiS chce pogłębienia integracji. O tym, że PiS prowadzi politykę zmierzającą do opuszczenia przez Polskę Unii Europejskiej, przekonani są przede wszystkim zdeklarowani wyborcy PO i Nowoczesnej. Z kolei sympatycy PiS częściej niż przeciętnie widzą w działaniach rządzącej partii dążenie do pogłębienia integracji państw członkowskich.

Tabela 4

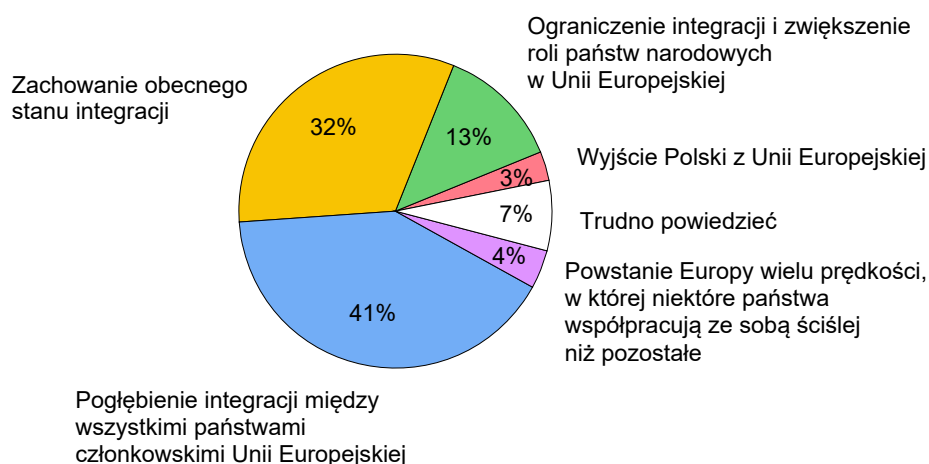
Potencjalne elektoraty*	Jak Pan(i) sądzi, jaki jest stosunek polskich władz i rządzącej partii do przyszłości Polski i Unii Europejskiej? Czy rządzący obecnie w Polsce dążą do:					
	wyjścia Polski z UE	ograniczenia integracji i zwiększenia roli państw narodowych w UE	zachowania obecnego stanu integracji	pogłębienia integracji między wszystkimi państwami członkowskimi UE	powstania Europy wielu prędkości, w której niektóre państwa współpracują ze sobą ściślej niż pozostałe	Trudno powiedzieć
	w procentach					
Nowoczesna Ryszarda Petru**	39	39	15	2	2	3
PO	37	38	12	7	2	4
PiS (wraz z SP i PR)	3	34	20	25	5	13
Kukiz'15	5	43	16	11	9	16

* Określone na podstawie deklaracji głosowania w ewentualnych wyborach parlamentarnych

** Dane dotyczące zwolenników tej partii należy interpretować ostrożnie ze względu na niewielką ich liczebność w badanej próbie

Postrzegana polityka PiS w kwestii integracji europejskiej dość znacząco odbiega od oczekiwań społecznych. Największa część badanych (41%) chciałaby pogłębienia integracji między wszystkimi państwami członkowskimi. Blisko jedna trzecia (32%) opowiada się za zachowaniem *status quo*. Za ograniczeniem integracji i zwiększeniem roli państw narodowych optuje zdecydowanie mniej osób (13%). Tylko nieliczni popierają wyjście Polski z Unii Europejskiej (3%) lub powstanie Europy wielu prędkości (4%).

RYS. 4. **Która z tych możliwych wizji przyszłości Polski i Unii Europejskiej Panu(i) osobiście najbardziej odpowiada?**

Preferencje dotyczące przyszłości Polski i Unii Europejskiej różnicuje przede wszystkim wykształcenie. O ile wśród osób z wykształceniem wyższym i średnim przeważa przekonanie, że należy pogłębiać integrację wszystkich państw członkowskich (deklaruje je odpowiednio: 54% i 46% z nich), o tyle osoby o niższym poziomie wykształcenia opowiadają się najczęściej za zachowaniem *status quo* (36% badanych z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym i 42% z wykształceniem zasadniczym zawodowym). Ponadto stosunkowo dużo zwolenników pogłębiania integracji w Europie jest wśród mieszkańców dużych miast (48% w miastach liczących od 100 000 do 499 999 ludności i 52% w miastach ponadpółmilionowych) oraz wśród osób najlepiej sytuowanych (49% wśród deklarujących dochody *per capita* 2000 zł i więcej). W grupach społeczno-zawodowych za zacieśnieniem współpracy w UE najczęściej opowiadają się kadra kierownicza i specjaliści (57%) oraz właściciele firm (59%). Jeśli wziąć pod uwagę wiek respondentów, to okazuje się, że rozwój europejskiej integracji relatywnie najczęściej popierają osoby w wieku 45–54 lata (47%). Stosunkowo mniej proeuropejscy są badani do 34 roku życia, szczególnie najmłodszy – mający od 18 do 24 lat, wśród których większy niż w innych grupach jest odsetek zwolenników opuszczenia Unii przez Polskę (11%).

Istotne znaczenie w tej kwestii ma orientacja polityczna. Za zacieśnianiem współpracy opowiadają się głównie osoby deklarujące lewicowe poglądy polityczne (58%). Chociaż postulat pogłębiania integracji popiera także duża część sympatyków prawicy (38%), to więcej niż przeciętnie jest wśród nich zwolenników ograniczenia integracji i wzmocnienia roli państw narodowych w UE (22%).

Rozbieżność oczekiwań wobec przyszłości Polski i Unii Europejskiej jest szczególnie widoczna w potencjalnych elektoratach, które – biorąc pod uwagę ich nastawienie do tej kwestii – można podzielić na dwie grupy. Większość zadeklarowanych wyborców PO i Nowoczesnej opowiada się za pogłębianiem integracji. Sympatycy PiS oraz ruchu Kukiz’15 są zdecydowanie mniej jednomyślni w opiniach. Co prawda zwolennicy zacieśniania współpracy w UE także wśród nich stanowią najliczniejszą grupę (mniej więcej jedną trzecią), jednak istotna część wyborców PiS i Kukiz’15 (około jednej czwartej) popiera ograniczenie integracji i zwiększenie roli państw narodowych.

Tabela 5

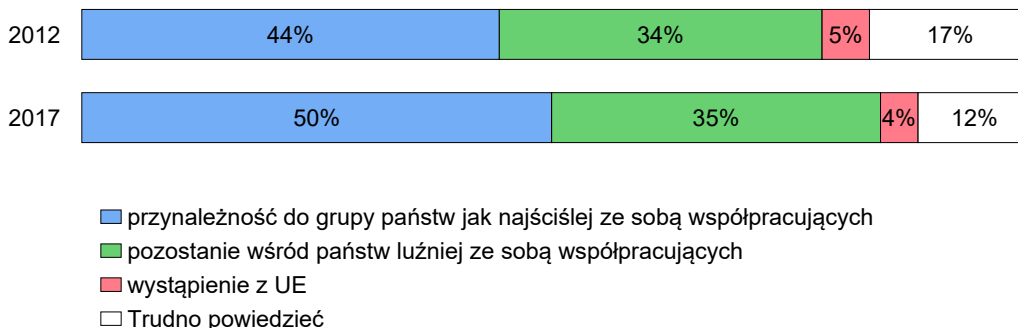
Potencjalne elektoraty*	Która z tych możliwych wizji przyszłości Polski i Unii Europejskiej Panu(i) osobiście najbardziej odpowiada?					
	Wyjście Polski z UE	Ograniczenie integracji i zwiększenie roli państw narodowych w UE	Zachowanie obecnego stanu integracji	Pogłębienie integracji między wszystkimi państwami członkowskimi UE	Powstanie Europy wielu prędkości, w której niektóre państwa współpracują ze sobą ściślej niż pozostałe	Trudno powiedzieć
	w procentach					
Nowoczesna Ryszarda Petru**	0	3	24	56	14	3
PO	0	3	21	70	3	3
PiS (wraz z SP i PR)	2	26	28	35	3	6
Kukiz’15	6	24	28	32	7	3

* Określone na podstawie deklaracji głosowania w ewentualnych wyborach parlamentarnych

** Dane dotyczące zwolenników tej partii należy interpretować ostrożnie ze względu na niewielką ich liczebność w badanej próbie

Chociaż Polacy są przeciwni powstaniu Europy dwóch lub też wielu prędkości, to jednocześnie skłonni są uważać, że gdyby zmiany w UE szły właśnie w tym kierunku, Polska nie powinna pozostawać na marginesie zacieśniającego współpracę rdzenia Europy. Przekonanie, że w interesie Polski leży przynależność do państw jak najściślej ze sobą współpracujących, wyrażane jest częściej niż kilka lat temu (wzrost z 44% w roku 2012 do 50% obecnie).

RYS. 5. Często mówi się o Europie dwóch lub nawet kilku prędkości, o państwach, które ściślej ze sobą współpracują i takich, które są ze sobą luźniej powiązane. Czy w interesie Polski leży:

Za dołączeniem do grona państw ściślej ze sobą współpracujących opowiadają się przede wszystkim ci, którzy są zadeklarowanymi zwolennikami pogłębiania integracji.

Tabela 6

Która z tych możliwych wizji przyszłości Polski i Unii Europejskiej Panu(i) osobiście najbardziej odpowiada?	Często mówi się o Europie dwóch lub nawet kilku prędkości, o państwach, które ściślej ze sobą współpracują i takich, które są ze sobą luźniej powiązane. Czy w interesie Polski leży:			
	przynależność do grupy państw jak najściślej ze sobą współpracujących	pozostanie wśród państw luźniej ze sobą współpracujących	wystąpienie z UE	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Wyjście Polski z UE	6	25	63	6
Ograniczenie integracji i zwiększenie roli państw narodowych w UE	33	51	8	8
Zachowanie obecnego stanu integracji	36	49	1	14
Pogłębienie integracji między wszystkimi państwami członkowskimi UE	75	19	1	5
Powstanie Europy wielu prędkości, w której niektóre państwa współpracują ze sobą ściślej niż pozostałe	48	48	0	4
Trudno powiedzieć	16	30	1	53

W grupach społeczno-demograficznych zwolennikami dołączenia Polski do państw ściślej ze sobą współpracujących są częściej niż przeciętnie osoby w średnim wieku (60% mających od 45 do 54 lat i 59% mających 55–64 lata), mieszkańcy dużych miast (59% w miastach liczących od 100 000 do 499 999 ludności i 63% w miastach co najmniej półmilionowych), osoby stosunkowo dobrze wykształcone i sytuowane (59% badanych

z wykształceniem wyższym, 59% respondentów o miesięcznych dochodach od 1400 zł do 1999 zł *per capita* i 62% o dochodach 2000 zł i więcej). Szczególnie często przynależność Polski do „twardego jądra” Europy postulują kadra kierownicza, specjaliści (68%) i właściciele firm (64%). Do osób proporcjonalnie najczęściej preferujących pozostanie Polski w gronie państw luźniej współpracujących należą ludzie młodzi – mający od 18 do 34 lat (46%) oraz rolnicy (46%). Wśród najmłodszych respondentów (w wieku 18–24 lata) stosunkowo największy odsetek opowiedział się za wyjściem Polski z UE (10%).

Przekonanie, że w interesie Polski leży raczej przynależność do grupy państw najściślej współpracujących niż pozostanie wśród państw luźniej ze sobą powiązanych, wyrażają przede wszystkim osoby identyfikujące się z lewicą (62%), ale także przeważająca część tych, które deklarują orientację prawicową (47%).

W potencjalnych elektoratach za ścisłą współpracą w UE opowiadają się w większości sympatycy Nowoczesnej i PO. Wyborcy PiS i ruchu Kukiz'15 są znacznie bardziej powściągliwi i mniej jednomyślni. Co ciekawe, to w elektoracie Kukiz'15 jest stosunkowo najwięcej zwolenników pozostania Polski wśród państw luźniej współpracujących.

Tabala 7

Potencjalne elektoraty*	Często mówi się o Europie dwóch lub nawet kilku prędkości, o państwach, które ściślej ze sobą współpracują i takich, które są ze sobą luźniej powiązane. Czy w interesie Polski leży:			
	przynależność do grupy państw jak najściślej ze sobą współpracujących	pozostanie wśród państw luźniej ze sobą współpracujących	wystąpienie z UE	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Nowoczesna Ryszarda Petru**	82	16	0	2
PO	74	22	1	3
PiS (wraz z SP i PR)	44	36	5	15
Kukiz'15	35	48	7	10

* Określone na podstawie deklaracji głosowania w ewentualnych wyborach parlamentarnych

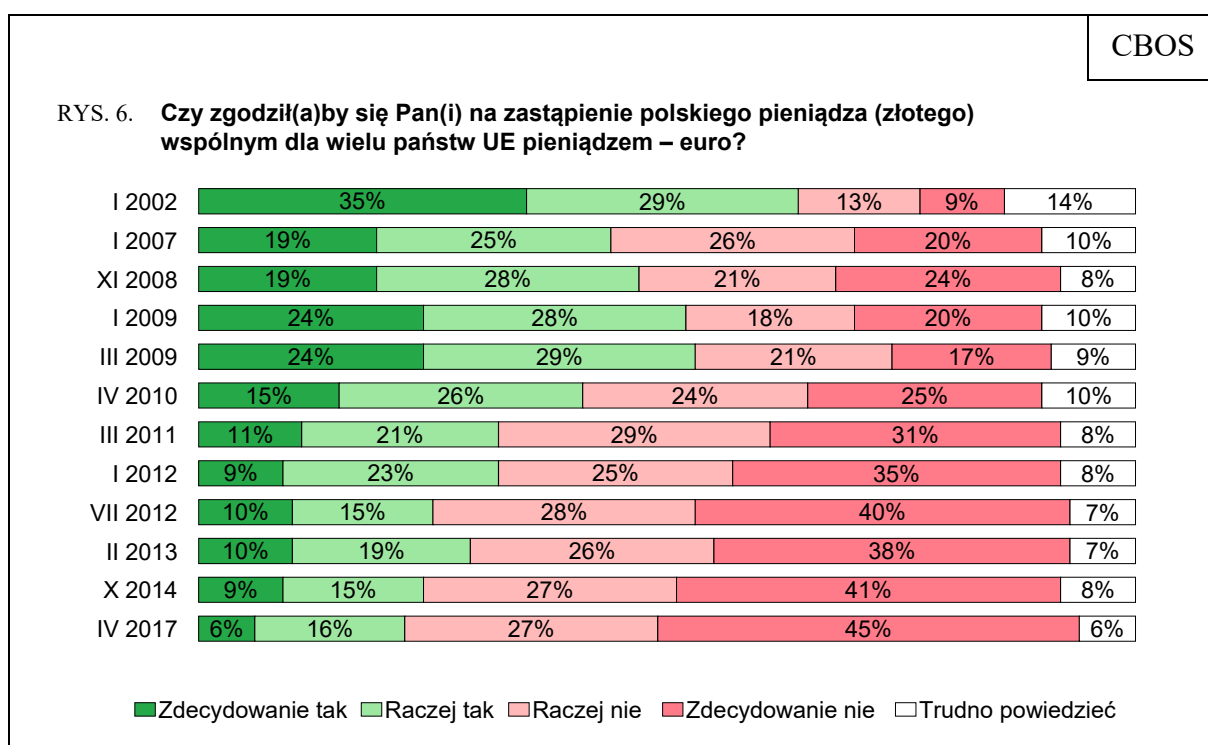
** Dane dotyczące zwolenników tej partii należy interpretować ostrożnie ze względu na niewielką ich liczebność w badanej próbie

POPARCIE DLA WPROWADZENIA EURO W POLSCE

Wobec toczących się dyskusji o przyszłości Unii Europejskiej powrócił do debaty publicznej postulat możliwie szybkiego przyjęcia przez Polskę euro. Ma to zagwarantować, że nasz kraj znajdzie się wśród państw tworzących rdzeń przyszłej Europy i zapewnić mu istotny wpływ na politykę Unii.

Mimo bardzo wysokiego poparcia społecznego dla członkostwa w UE i znacznej aprobaty pogłębiania europejskiej integracji, utrzymuje się wyraźny sprzeciw wobec przyjęcia euro przez Polskę. Przeciwnych temu posunięciu jest 72% dorosłych Polaków, więcej niż kiedykolwiek w badaniach CBOS (o 4 punkty procentowe więcej niż w październiku 2014 roku, kiedy ostatnio badaliśmy tę kwestię). Jednocześnie odsetek zwolenników wprowadzenia euro jest najniższy w historii naszych badań – obecnie ideę tę popiera jedynie 22% ankietowanych (o 2 punkty procentowe mniej niż poprzednio). Co ciekawe, sprzeciw wobec przyjęcia euro jest nie tylko częstszy, ale także bardziej kategorycznie wyrażany niż jego akceptacja (odpowiedzi *zdecydowanie nie* są częstsze niż *raczej nie*, podczas gdy w przypadku deklaracji aprobaty jest odwrotnie).

Największe (sięgające 64%) poparcie dla zastąpienia złotego przez euro odnotowaliśmy w styczniu 2002 roku, przed akcesją Polski do UE. Już po wejściu do Unii akceptacja przystąpienia naszego kraju do strefy euro osłabła. W latach 2007–2008 odsetki zwolenników i przeciwników przyjęcia europejskiej waluty były zbliżone. W pierwszym kwartale 2009 roku, po przystąpieniu Słowacji do strefy euro i w okresie dyskusji nad możliwością i zasadnością szybkiego przyjęcia euro przez Polskę, poparcie dla wprowadzenia wspólnej waluty ponownie zwiększyło się do 52%–53%. W kolejnych latach, kiedy znane już były problemy finansowe Grecji, a potem innych państw europejskich, akceptacja wprowadzenia wspólnej waluty w naszym kraju osłabła.

Sprzeciw wobec przystąpienia Polski do strefy euro przeważa we wszystkich analizowanych grupach społeczno-demograficznych. Relatywnie najwięcej zwolenników zastąpienia złotego przez euro jest wśród mieszkańców miast liczących od 100 000 do 499 999 ludności (32%) i większych (39%) oraz osób o wyższym statusie społeczno-ekonomicznym: badanych z wyższym wykształceniem (34%) oraz ankietowanych o miesięcznych dochodach *per capita* 2000 zł i więcej (32%). Co ciekawe, wprowadzenie euro częściej niż przeciętnie popierają ludzie młodzi: od 18 do 24 roku życia (30%), uczniowie i studenci (41%). Może się to wydawać paradoksalne, bowiem wśród najmłodszych respondentów można spotkać stosunkowo najwięcej przeciwników członkostwa Polski w UE. Wynika to m.in. stąd, że młodzi ludzie są mniej spójni w swoich przekonaniach i zdarza im się deklarować jednocześnie dezaprobatę członkostwa w UE i poparcie dla przyjęcia euro, co praktycznie nie ma miejsca wśród ogółu badanych. Istotniejsze jest jednak to, że – jak wskazują wyniki analiz – stosunek młodych ludzi do integracji jest bardziej zróżnicowany niż w całym społeczeństwie. Częściej niż wśród ogółu badanych można wśród nich spotkać zarówno przeciwników przynależności Polski do UE i jednocześnie przeciwników przystąpienia do strefy euro, jak i nieco częściej można wśród nich znaleźć zwolenników obecności naszego kraju w UE i przyjęcia przezeń euro.

Tabela 8

Stosunek do członkostwa w UE i przyjęcia przez Polskę euro	Ogół badanych	Badani w wieku 18–24 lata
	w procentach	
Zwolennicy członkostwa w UE i przyjęcia euro	21	25
Zwolennicy członkostwa w UE i przeciwnicy przyjęcia euro	61	46
Przeciwnicy członkostwa w UE i przyjęcia euro	8	16
Przeciwnicy członkostwa w UE i zwolennicy przyjęcia euro	0	5
Inne	10	8

Wprowadzenie euro nieco częściej popierają badani o orientacji lewicowej (31%) i centrowej (27%) niż prawicowej (17%). Elektoraty podzielone są w tej kwestii na dwie grupy: jednoznacznie przeciwnych przystąpieniu do strefy euro wyborców PiS i ruchu Kukiz'15 oraz mających do tego dość ambiwalentny stosunek sympatyków PO i Nowoczesnej.

Tabela 9

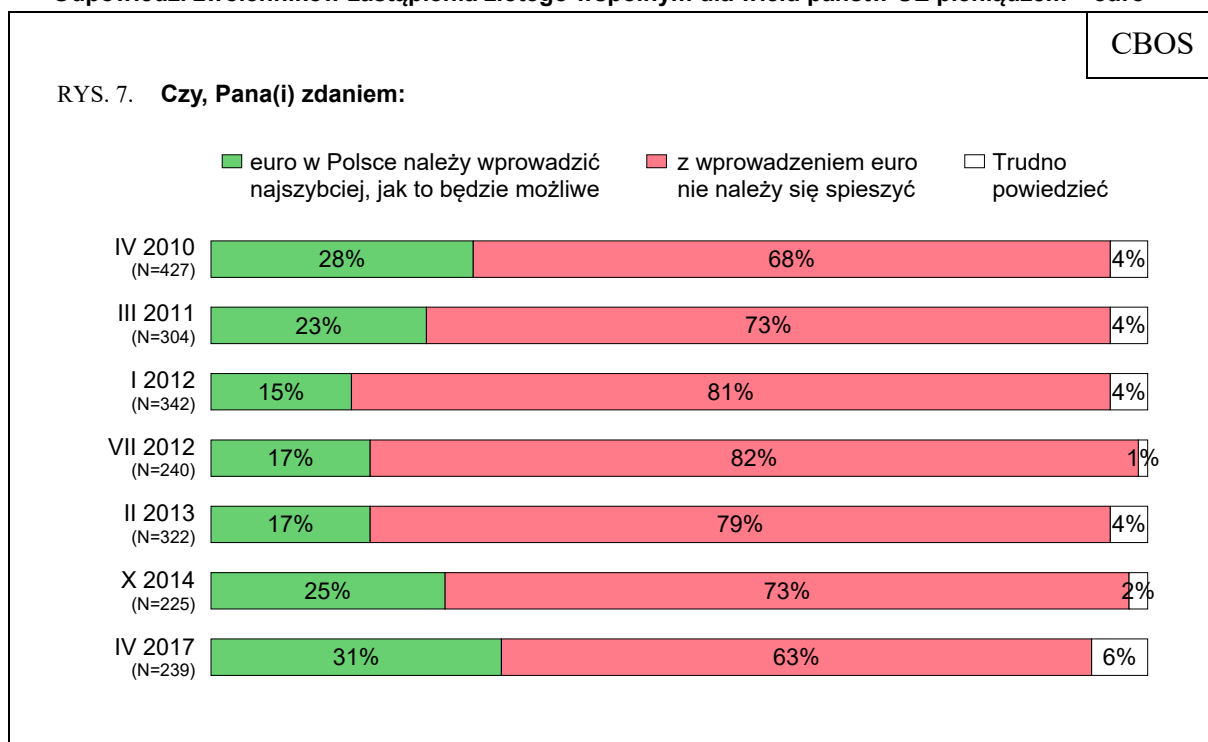
Potencjalne elektoraty*	Czy zgodził(a)by się Pan(i) na zastąpienie polskiego pieniądza (złotego) wspólnym dla wielu państw UE pieniądzem – euro?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
PO	41	52	7
Nowoczesna Ryszarda Petru**	45	49	6
Kukiz'15	11	89	0
PiS (wraz z SP i PR)	11	84	5

* Określone na podstawie deklaracji głosowania w ewentualnych wyborach parlamentarnych

** Dane dotyczące zwolenników tej partii należy interpretować ostrożnie ze względu na niewielką ich liczebność w badanej próbie

Większość osób przekonanych o zasadności przyjęcia wspólnej europejskiej waluty sądzi, że nie należy się z tym spieszyć. Tego zdania jest blisko dwie trzecie zwolenników przyjęcia euro (63%). Za możliwie najszybszym jego wprowadzeniem w Polsce opowiada się mniej niż jedna trzecia respondentów popierających to rozwiązanie (31%).

Odpowiedzi zwolenników zastąpienia złotego wspólnym dla wielu państw UE pieniądzem – euro

W JAKICH SPRAWACH POWINNA DECYDOWAĆ UNIA EUROPEJSKA, A W JAKICH KAŻDE PAŃSTWO CZŁONKOWSKIE SAMODZIELNIE?

Jeszcze przed wejściem Polski do Unii Europejskiej, w marcu 2004 roku, sondowaliśmy opinie Polaków na temat właściwego – ich zdaniem – podziału kompetencji między Unię Europejską a państwa członkowskie. Obecnie, po trzynastu latach członkostwa, nawiązując do debaty dotyczącej kierunku zmian w UE ponownie zapytaliśmy Polaków o ich wyobrażenia dotyczące integracji.

Na mocy traktatów wyłącznej kompetencji Unii Europejskiej podlega kilka obszarów dotyczących przede wszystkim kwestii gospodarczych. Unia może samodzielnie stanowić prawo dotyczące m.in. określania zasad konkurencji na swoim rynku wewnętrznym, wspólnej polityki handlowej, unii celnej, polityki pieniężnej dla krajów strefy euro. W większości obszarów kompetencje podzielone są między UE i kraje członkowskie bądź też w razie potrzeby Unia wspiera, koordynuje lub uzupełnia działania państw unijnych. Na szczególnych zasadach funkcjonuje wspólna polityka bezpieczeństwa i zagraniczna, o której decydują głównie Rada Europejska i Rada UE, a tylko w ograniczonym zakresie Komisja Europejska i Parlament Europejski.

Generalnie, w opinii ankietowanych decyzje w żadnej z wymienionych w badaniu dziedzin nie powinny być podejmowane wyłącznie przez Unię Europejską. W zależności od stopnia społecznej aprobaty wykonywania przez UE części kompetencji państwa członkowskiego można wyróżnić dwa typy dziedzin: 1) obszary, w których – w opinii co najmniej połowy ankietowanych – państwa członkowskie powinny dzielić się kompetencjami z Unią, 2) obszary, które – w opinii przynajmniej połowy badanych – powinny podlegać wyłącznej kompetencji państw członkowskich.

Ze zdecydowanie największą aprobatą spotyka się przekazanie Unii Europejskiej części lub całości kompetencji w kwestiach dotyczących zapewnienia bezpieczeństwa: walki z terroryzmem (ogółem 77%), ochrony granic (67%) i polityki obronnej (61%). Ponad połowa badanych akceptuje współpodejmowanie lub podejmowanie przez UE decyzji dotyczących wysokości cel w handlu z państwami nienależącymi do UE (ogółem 51%), ochrony środowiska (53%), polityki gospodarczej (51%), polityki rolnej (51%), ochrony konsumentów (51%) oraz polityki zagranicznej (50%).

W ocenie społecznej każde państwo unijne powinno prowadzić samodzielną politykę podatkową: decydować przede wszystkim o wysokości podatków od dochodów osobistych (71%), ale także podatków pośrednich (60%). Większość badanych uznała, że jedynie

do kompetencji państwa członkowskiego powinna należeć także prawna regulacja przerywania ciąży (60%) oraz funkcjonowanie całej sfery polityk społecznych: systemu szkolnictwa (70%), opieki społecznej (60%) oraz ochrony zdrowia (56%). W opinii ponad połowy respondentów (54%) w gestii państwa członkowskiego powinna znajdować się także polityka migracyjna i azylowa.

Tabela 10

W jakich sprawach, dziedzinach powinna decydować Unia Europejska, a w jakich każde państwo członkowskie Unii samodzielnie? Czy powinna decydować w takich sprawach, jak:	Unia Europejska		Częściowo UE, częściowo każde państwo członkowskie		Każde państwo członkowskie UE samodzielnie		Trudno powiedzieć	
	III 2004	IV 2017	III 2004	IV 2017	III 2004	IV 2017	III 2004	IV 2017
	w procentach							
– walka z terroryzmem	-	29	-	48	-	18	-	5
– wysokość ceł w handlu z państwami nienależącymi do UE	22	20	27	31	33	35	17	14
– ochrona granic	21	17	34	50	35	29	10	4
– polityka obronna	22	15	36	46	31	32	11	7
– ochrona konsumenta	22	15	27	36	39	42	12	7
– ochrona środowiska	30	13	32	40	29	42	10	5
– prawna dopuszczalność przerywania ciąży	9	10	11	18	65	60	15	12
– ochrona zdrowia	14	9	22	30	56	56	8	5
– polityka migracyjna i azylowa	-	9	-	31	-	54	-	6
– polityka zagraniczna	13	8	30	42	46	42	11	8
– polityka gospodarcza	12	7	33	44	45	43	10	6
– wysokość podatków pośrednich	13	7	23	23	50	60	15	9
– polityka socjalna, opieka społeczna	15	7	22	27	53	60	10	6
– polityka rolna	12	6	33	45	46	42	9	6
– szkolnictwo	12	5	20	20	59	70	9	5
– wysokość podatków od dochodów osobistych PIT	7	4	15	18	66	71	12	7

W ciągu ostatnich trzynastu lat zmalały odsetki osób akceptujących wyłączne kompetencje UE w niemal każdym z uwzględnionych w obu badaniach obszarów. Jednocześnie w większości przypadków wzrosła aprobatą dzielenia kompetencji między Unię i kraje członkowskie. Wyraźnie zmalało przyzwolenie na podejmowanie przez UE decyzji dotyczących ochrony środowiska, a zarazem wzrosło przekonanie, że rozstrzygnięcia w tej kwestii powinny być pozostawione każdemu z państw członkowskich. Znacząco przybyło także osób opowiadających się za tym, aby każde państwo samodzielnie decydowało w kwestiach dotyczących wysokości podatków (osobistych i pośrednich), szkolnictwa i polityki socjalnej. Wzrosło jednocześnie przyzwolenie, aby UE przynajmniej w jakimś zakresie miała wpływ na regulacje dotyczące przerywania ciąży, umocniło się też przekonanie, że UE powinna współdecydować o kwestiach dotyczących ochrony granic państw członkowskich.

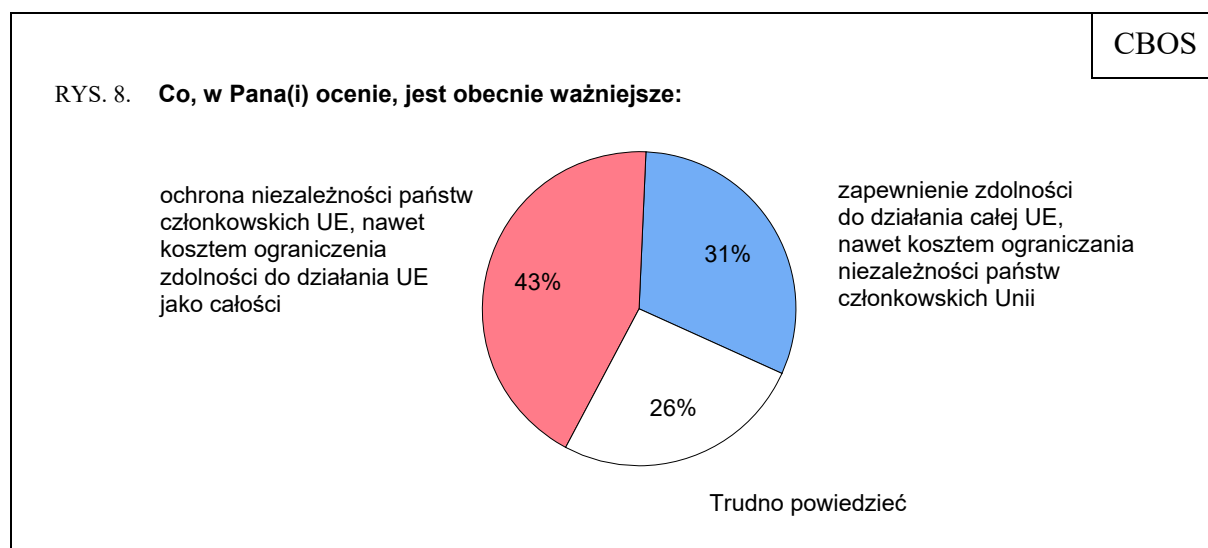
Warto przyjrzeć się deklaracjom zwolenników pogłębiania integracji między wszystkimi państwami członkowskimi Unii Europejskiej i ich wyobrażeniom dotyczącym właściwego podziału kompetencji między organy UE i państwa unijne. Ich poparcie dla decydowania i współdecydowania przez UE w poszczególnych obszarach jest większe niż wśród ogółu badanych. Szczególnie często opowiadają się za tym, aby Unia miała wpływ na kwestie związane z bezpieczeństwem: walkę z terroryzmem, ochronę granic, politykę obronną. Także wśród nich przeważa przekonanie, że to w gestii państw członkowskich powinny leżeć rozstrzygnięcia dotyczące wysokości podatków, szkolnictwa, polityki socjalnej, ochrony zdrowia, prawnej dopuszczalności przerywania ciąży.

Tabela 11. **Opinie zwolenników pogłębiania integracji między wszystkimi państwami członkowskimi**

W jakich sprawach, dziedzinach powinna decydować Unia Europejska, a w jakich każde państwo członkowskie Unii samodzielnie? Czy powinna decydować w takich sprawach, jak:	Unia Europejska	Częściowo UE, częściowo każde państwo członkowskie	Każde państwo członkowskie UE samodzielnie	Trudno powiedzieć
	w procentach			
– walka z terroryzmem	38	49	10	3
– wysokość ceł w handlu z państwami nienależącymi do UE	27	33	29	11
– ochrona granic	26	52	20	2
– polityka obronna	22	52	23	3
– ochrona konsumenta	19	39	38	4
– ochrona środowiska	17	47	33	2
– prawna dopuszczalność przerywania ciąży	15	24	51	10
– polityka migracyjna i azyłowa	13	38	45	4
– polityka zagraniczna	10	50	36	4
– ochrona zdrowia	10	36	50	4
– wysokość podatków pośrednich	10	28	54	8
– polityka gospodarcza	9	55	33	3
– polityka socjalna, opieka społeczna	9	34	54	3
– polityka rolna	8	54	35	3
– szkolnictwo	6	26	65	3
– wysokość podatków od dochodów osobistych PIT	4	23	66	6

ZDOLNOŚĆ UE DO DZIAŁANIA *VERSUS* OCHRONA NIEZALEŻNOŚCI PAŃSTW CZŁONKOWSKICH

Dyskusje nad przyszłością UE i zmianami w jej funkcjonowaniu pokazują konflikt dwóch wartości: zapewnienia sprawności działania Unii z jednej strony i zachowania możliwie dużej suwerenności państw członkowskich z drugiej. W ocenie polskiego społeczeństwa ochrona niezależności państw członkowskich jest ważniejsza (43% wskazań) niż zapewnienie zdolności do działania całej Unii (31%).

Przekonanie, że ochrona niezależności państw członkowskich jest ważniejsza niż zapewnienie sprawności działania Unii, przeważa w zdecydowanej większości analizowanych grup społeczno-demograficznych. Opinie w tej kwestii różnicuje przede wszystkim orientacja polityczna. O ile osoby identyfikujące się z prawicą częściej niż przeciętnie podkreślają znaczenie państwowej suwerenności (57% wobec 24%), o tyle badani deklarujący lewicowe poglądy polityczne przedkładają zdolność Unii do działania nad ochronę niezależności państw członkowskich (47% wobec 36%). Kwestia ta wyraźnie dzieli elektoraty. O ile sprawność działania Unii jest główną troską zwolenników Nowoczesnej i, przede wszystkim, sympatyków PO, o tyle wyborcy PiS i ruchu Kukiz '15 przykładają większą wagę do ochrony niezależności państw członkowskich.

Tabela 12

Potencjalne elektoraty*	Co, w Pana(i) ocenie, jest obecnie ważniejsze:		
	zapewnienie zdolności do działania całej UE, nawet kosztem ograniczania niezależności państw członkowskich Unii	ochrona niezależności państw członkowskich UE, nawet kosztem ograniczenia zdolności do działania UE jako całości	Trudno powiedzieć
	w procentach		
PO	53	24	23
Nowoczesna Ryszarda Petru**	45	37	18
PiS (wraz z SP i PR)	19	57	24
Kukiz '15	18	59	23

* Określone na podstawie deklaracji głosowania w ewentualnych wyborach parlamentarnych

** Dane dotyczące zwolenników tej partii należy interpretować ostrożnie ze względu na niewielką ich liczebność w badanej próbie

Polacy najsilniej od kilku lat deklarują proeuropejskie aspiracje. Jednoznacznie wyrażają swoje poparcie dla członkostwa naszego kraju w Unii Europejskiej, a więcej niż dwie piąte chciałoby pogłębiania europejskiej integracji. Wyraźnie widoczna jest obawa przed powstaniem Europy dwóch prędkości i marginalizacją Polski w UE. Obawy te może wzmacniać ocena polityki rządzącej partii. Postrzegana polityka obecnych władz różni się bowiem z oczekiwaniami społecznymi. Prawo i Sprawiedliwość jest odbierane jako ugrupowanie zmierzające raczej do zahamowania integracji europejskiej niż do jej pogłębiania. Co więcej, mimo zapewnień polityków PiS, nie jest odosobnione przekonanie, że rządząca partia dąży do wyjścia Polski z Unii Europejskiej. W kontekście powszechnego poparcia dla członkostwa w UE i rosnącej aprobaty dalszej integracji, paradoksalny może się wydawać większy niż kiedykolwiek wcześniej odsetek przeciwników wejścia Polski do strefy euro. Z bardziej szczegółowych deklaracji dotyczących funkcjonowania UE wynika, że w ocenie społecznej integracja europejska powinna przede wszystkim służyć zapewnieniu bezpieczeństwa państwom członkowskim. W opinii największej części badanych Unia powinna współdecydować lub decydować o takich kwestiach, jak walka z terroryzmem, ochrona granic, polityka obronna. Z drugiej strony zgadzano się najczęściej co do tego, że każde z państw członkowskich powinno zachować możliwość podejmowania decyzji dotyczących wysokości podatków, prawnej regulacji przerywania ciąży oraz funkcjonowania całej sfery polityk społecznych.

Opracowała
Beata ROGUSKA